

การศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด (แก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิ)
The Study of Critical Reading Ability of Mattayomsuksa 2 Students using SQ4R
with Mind Mapping

จรรยา ศรีบัวหลวง¹

สมบูรณ์ ตันยะ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด 3) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสีคิ้ว “สวัสดีผดุงวิทยา” ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบที (t-test)

ผลการศึกษา พบว่า 1) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 13.87 คิดเป็นร้อยละ 46.24 หลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 25.68 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.59 ค่าความก้าวหน้า 11.81 คิดเป็นร้อยละ 39.35 2) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : อ่านเชิงวิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R แผนผังความคิด

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study of critical reading ability of Mattayomsuksa 2 using SQ4R with mind mapping 2) to compare of critical reading ability of Mattayomsuksa 2 before and after the class using SQ4R with mind mapping 3) to compare of critical reading ability of Mattayomsuksa 2/1 after the class using SQ4R with mind mapping with the standard 70 percentage. The sample were 31 students, Mattayomsuksa 2/1 in the second semester semester of 2015 academic year at Sikhui “Sawadphadungwittaya School” Sikhui District, Nakhonratchasima

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา อีเมลล์ janya_2524@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา

Primary Educational Service Area Office 1. The research instruments were consisted of the lesson plans and critical reading ability test. The data were analyzed by mean ($\bar{X}$), percentage, standard deviation (S.D.) and t-test.

The conclusion of the study were as follows; 1) critical reading ability of Mattayomsuksa 2 using SQ4R with mind mapping shows that before learning the students had the average mark of 13.87 and after learning the students had the average mark of 25.68 The overall of critical reading ability were improvement education before mean 8.13% after education mean 12.34% progress 11.81% , 2) critical reading ability of Mattayomsuksa 2 using SQ4R with mind mapping was higher than the one before using SQ4R with mind mapping, with statistical significance at .01 level., 3) critical reading ability of Mattayomsuksa 2 using SQ4R with mind mapping after learning was higher than the one set by the 70 % criterion with statistical significance at .01 level.

Keywords : critical reading, the SQ4R Reading, Mind Mapping

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้าน วัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 1) ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ข : 3)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้การอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียน เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งให้ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับการประเมินผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่านการศึกษาแต่ละระดับชั้น และมีขอบเขตในการประเมินคือ การอ่านจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ให้ข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ ประสบการณ์ แนวคิดทฤษฎี รวมทั้งความงดงามทางภาษาที่เอื้อให้ผู้อ่านวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย แสดงความคิดเห็น ได้แย้งหรือสนับสนุน ทำนาย คาดการณ์ ตลอดจนประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา และถ่ายทอดเป็นข้อเขียน เขียนเชิงสร้างสรรค์ รายงาน บทความทางวิชาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เช่น อ่านบทความวิชาการ วรรณกรรมประเภทต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ค : 51) ในด้านการอ่านนั้น ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนไว้ว่า เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจาก สิ่งที่ย่านได้ วิเคราะห์ วิจัย อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่านการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการอ่านที่

ฝึกให้ผู้อ่านรู้จักใช้ความคิด สติปัญญา และความรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่าน การฝึกแสดงความคิดเห็นจะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักคิดเป็น มีความรู้กว้างไกลและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญาเพื่อแสดงออกมาเป็นความคิดของตนเอง การถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองออกมาจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ต่างๆ นำไปพัฒนาความสามารถของตนเอง (กรมิวิชาการ. 2546 : 84)

การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการอ่านขั้นสูง จึงมีผลต่อการดำรงชีวิตทำให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์หลายด้านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความคิด สติปัญญา จึงถือว่าการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน ซึ่งแวดล้อมด้วยข้อมูลข่าวสารที่มีทั้งเชื่อถือได้ มีคุณค่า และข้อมูลที่ไม่เชื่อไม่ได้ บิดเบือนความจริง มีอคติลำเอียง ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณเพื่อประเมินสิ่งที่ตนอ่านและตัดสินใจว่าจะเชื่อได้มากน้อยเพียงใด (วัชรบุรณสิงห์ และนิรมล ศตวุฒิ. 2542 : 88)

จากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสีคิ้ว “สวัสดีผดุงวิทยา” อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จากการทดสอบคุณภาพการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 42.56 และเมื่อแยกเฉลี่ยเป็นรายสาระ พบว่าสาระการอ่านได้คะแนนเฉลี่ย 40.98 สาระการเขียนได้คะแนนเฉลี่ย 51.69 สาระการฟัง การดูและการพูด ได้คะแนนเฉลี่ย 53.62 สาระหลักการใช้ภาษา ได้คะแนนเฉลี่ย 40.90 และสาระวรรณคดีและวรรณกรรมได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.45 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา 2556 : 10)

จากผลการประเมินดังกล่าว สาระการอ่านเป็นอีกหนึ่งสาระที่สถานศึกษาต้องปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น และผ่านเกณฑ์คุณภาพ ร้อยละ 60 ตามเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษาโรงเรียนสีคิ้ว “สวัสดีผดุงวิทยา”

จากการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย พบว่านักเรียนมีปัญหา และขาดทักษะ การอ่านเชิงวิเคราะห์มากที่สุด กล่าวคือ ผู้เรียนไม่มีเป้าหมายในการอ่าน ไม่ทราบจุดประสงค์ของการอ่าน เกิดความเบื่อหน่ายในการอ่าน ไม่ทราบว่าจะเริ่มอ่านจากส่วนไหนของบทเรียน อ่านอย่างไร้จุดหมาย ครูไม่ได้สอนวิธีการอ่านให้นักเรียน เช่น การอ่านแบบคร่าวๆ skimming การอ่านแบบสำรวจ เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนอ่านแล้วไม่สามารถนำเรื่องที่อ่านไปวิเคราะห์ วิจัย แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น จับใจความสำคัญ แปลความ ตีความ วิเคราะห์ข้อคิดที่แฝงมาจากรื่อง และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

รูปแบบและวิธีการสอนอ่านมีอย่างหลากหลายที่ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการอ่านได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิธีสอนอ่านแบบ SQ4R มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมการอ่าน การอ่านเชิงวิเคราะห์ การสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (สุคนธ์ สินธพานนท์. 2546 : 21)

การอ่านแบบ SQ4R นี้ ตั้งอยู่บนรากฐานจิตวิทยาการเรียนรู้แบบอภิปัญญา คือความสามารถของบุคคลในการควบคุมความคิดของตนเองในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีโอกาสใช้อภิปัญญาของตนมากที่สุดในการอ่าน คือการตระหนักรู้ว่าพฤติกรรมการอ่านและความสามารถในการอ่านของตนเอง รวมทั้งสามารถหาวิธีการแก้ไขส่วนที่อ่อนด้อย และสามารถควบคุมการอ่านของตนเองให้บรรลุจุดหมายของการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ Baker and Brown (1984 : 650)

แผนผังความคิด เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมการจดจำเนื้อหาบทเรียน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนนำเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้อาจจัดเป็นระบบ จัดลำดับ เชื่อมโยง และประมวลผลความคิดที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็นและอธิบายได้มีความรู้ความเข้าใจจดจำความรู้ เนื้อหา สาระและสิ่งต่างๆ ได้ง่ายและได้นาน เนื่องจากมีความเชื่อว่าคนเราจะสามารถจดจำสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปภาพได้ดีกว่าตัวหนังสือ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556 : 137) ดังนั้นการนำ

แผนผังความคิด (Mind mapping) ซึ่งเกิดจากแนวคิดของ นักการศึกษาชาวอังกฤษ Tony Buzan (1991 : 94) ซึ่งกล่าวว่า แผนผังความคิดเป็นเทคนิคที่แสดงให้เห็นถึงการคิดแบบรอบทิศทาง (Radiant thinking) ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้สมองทั้งสองซีกในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปเรื่องด้วยการเขียน สามารถช่วยคิด จำ บันทึก เข้าใจเนื้อหา ทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องที่สนุกสนาน มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2553 : 178)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นการแก้ปัญหาด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ จึงมีความสนใจในการสอนอ่านแบบ SQ4R ซึ่งเป็นวิธีการสอนอ่านอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะทางภาษาอย่างหลากหลายและเป็นการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คือ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง ดู ฟุต และ สาระวรรณคดีและวรรณกรรม และนำการเขียนแผนผังความคิดเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเป็นการทบทวนความรู้ ความเข้าใจจากเรื่องที่อ่าน โดยใช้บทเรียน สื่อ นวัตกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำผลการทดลองครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 70

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับ แผนผังความคิด

ขั้นที่ 1	ขั้นสำรวจ (Survey)
ขั้นที่ 2	ขั้นตั้งคำถาม (Question)
ขั้นที่ 3	ขั้นอ่านอย่างละเอียด (Read)
ขั้นที่ 4	ขั้นจดบันทึกสิ่งที่สำคัญ (Record) ร่วมกับแผนผังความคิด
ขั้นที่ 5	ขั้นทบทวนความเข้าใจ (Recite)
ขั้นที่ 6	ขั้นทบทวนวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน (Reflect)

ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนอ่านที่พัฒนามาจากการสอนอ่านแบบ SQ3R ที่ Francis P. Robinson (อรธฤตมิ ทรากิจจรกุล. 2542 : 30) ได้เสนอไว้ ต่อมาในปี 1984 Walter Pauk ได้นำมาพัฒนาและเสนอวิธีสอนอ่านแบบ SQ4R โดยมีการเพิ่มขั้นตอนบันทึก (Record) สุคนธ์ สินธูปพานนท์และคณะ (2546 : 289-

290) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า SQ4R เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดที่อ่านได้เร็วขึ้น สามารถจับใจความของเรื่องได้เป็นอย่างดี สามารถบอกรายละเอียด จดจำเรื่องที่อ่าน และสามารถทบทวนเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขั้นตอนของวิธีการอ่านแบบ SQ4R เริ่มจากให้ผู้อ่านสำรวจ (S : Survey) หรืออ่านเนื้อเรื่องอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่องแล้วตั้งคำถาม (Q : Question) เพื่อให้การอ่านเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายและจับประเด็นสำคัญได้ถูกต้องไม่ผิดพลาด ขั้นตอนที่ 3 ให้นักเรียนอ่านข้อความ (R: Read) ในบทอ่านอย่างละเอียดเพื่อค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งไว้ แล้วให้จดบันทึก (R : Record) ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการอ่านในขั้น Read โดยมุ่งเน้นจดบันทึกในส่วนที่สำคัญและสิ่งที่จำเป็นโดยใช้ข้อความอย่างรัดกุมหรือย่อๆ ขั้นตอนที่ 4 เป็นการตอบคำถามหรือเขียนสรุปใจความสำคัญ (R : Recite) โดยผู้อ่านพยายามใช้ถ้อยคำของตนเองให้มากที่สุด ขั้นตอนที่ 5 ทำเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์บทอ่าน (R : Reflect) และแสดงความคิดเห็นสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องโดยใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

แผนผังความคิด

แผนผังความคิด (Mind Map) เป็นเทคนิคการสร้างความคิด การจัดหมวดหมู่ทางความคิด เป็นรูปแบบการเชื่อมโยงข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งระหว่างความคิดหลัก ความคิดรอง และความคิดย่อย ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดย Buzen. (1991 : 59) ได้อธิบายว่าเป็นการแสดงออกของการคิดแบบรอบทิศ (Radiant thinking) ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานตามธรรมชาติของสมองมนุษย์นอกจากนี้ ยังเป็นเทคนิคสร้างการจดจำจาก ภาพ สัญลักษณ์ คำสำคัญ การเชื่อมโยงสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นการแสดงศักยภาพสมองที่ช่วยจดจำสิ่งต่างๆ จากการอ่านช่วยในเรื่องความจำของผู้เรียน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการสอนอ่านอย่างเป็นระบบ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้แบบอภิปัญญา Cross & Paris (1988 : 131) กล่าวว่า อภิปัญญา หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดของตนเอง สามารถควบคุมความคิดตลอดจนการประเมิน วางแผน และจัดระบบความคิดของตนเองได้ Harris and Sipay (1979 : 622) ได้กล่าวถึงหลัก อภิปัญญา (Metacognition) ไว้ว่า คือการควบคุมและประเมินความสามารถของตนเององค์ประกอบของอภิปัญญา แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบคือ การตระหนักรู้ (Awareness) และความสามารถในการควบคุมตัวเอง (Self-Regulation)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสีคิ้ว “สวัสดีผดุงวิทยา” อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 นักเรียนจำนวน 475 คน จาก 12 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 31 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด จำนวน 8 แผน พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.89 ซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุด แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.28 – 0.79 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.21–0.74 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR – 20 มีค่าความเชื่อมั่น 0.84

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการทดลองให้นักเรียนทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน เชิงวิเคราะห์

จากนั้นดำเนินการสอนตามแผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน โดยแบ่งเป็นแผนเตรียมความพร้อมการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด 1 แผน จำนวน 1 ชั่วโมงและแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด จำนวน 7 แผนๆ ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 7 สัปดาห์ หลังการทดลองให้นักเรียนทำแบบทดสอบฉบับเดิม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการทดสอบที (t - test for dependent) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยการทดสอบที (t-test for one sample)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ภาพรวมก่อนเรียนนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.87 หรือคิดเป็นร้อยละ 46.24 โดยมีคะแนนตั้งแต่ 9-17 หรือคิดเป็นร้อยละ 30.00-56.67 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 25.68 หรือคิดเป็นร้อยละ 85.59 มีคะแนนตั้งแต่ 23-30 หรือคิดเป็นร้อยละ 76.67-100.00 และมีความก้าวหน้าคะแนนเฉลี่ย 11.81 คิดเป็นร้อยละ 39.35

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด พบว่าความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลัง จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด

การทดสอบ	N	X	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	31	13.87	1.86	29.729**	.000
หลังเรียน	31	25.68	1.80		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่าหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70

สภาพการณ์	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	X	S.D.	t	p
หลังเรียน	31	30	21.00	25.68	1.80	26.900**	.000

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีกระบวนการเป็นระบบ ชัดเจน มีเป้าหมายในการอ่าน อ่านได้รวดเร็วตรงประเด็น จดจำท่อนได้แม่นยำและคาดเดาคำตอบได้ แต่ละขั้นตอนในการจัดกิจกรรมมีการสำรวจ ตั้งคำถาม อ่านอย่างละเอียด จดบันทึก การทบทวนและแสดงความคิดเห็นจากท่อนและผู้สอนยังเสริมด้วยแผนผังความคิด ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความคิดรวบยอดที่แสดงออกมาในรูปของภาพรวมอย่างเป็นระบบ หมวดยุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างความคิดหลักกับความคิดรอง โดยเป็นกระบวนการทำงานของสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสัมพันธ์กัน ซึ่งช่วยในเรื่องการจดจำและความเข้าใจ อีกทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดนี้ การเลือกสื่อและบทอ่านก็มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกบทอ่านที่อยู่ในความสนใจและวัยของผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียนรู้จากบทอ่านที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้ให้อ่าน อาทิเช่น ข่าวการเสียชีวิตของดาราชื่อดัง ซึ่งสอดคล้องกับ สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2546 : 290) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการสอนแบบ SQ4R ว่าช่วยทำให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการอ่านดีขึ้นมากกว่าการอ่านโดยไม่ได้ตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ซึ่งการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าจะทำให้นักเรียนได้แนวคิดจากคำถามและพยายาม หาคำตอบเมื่อครูถาม ดังนั้นการใช้คำถามจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้นักเรียนอ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้ และเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับผลวิจัย ของกานต์ชนก ดั่งตะกั่ว (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด พบว่า 1) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.55 S.D. เท่ากับ 2.64 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 30.48 S.D. เท่ากับ 3.05 ซึ่งมีคะแนนความก้าวหน้า เฉลี่ย 17.33 2) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรี นางาม (2555) ผลการเรียนรู้แบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ เสริมด้วยแผนผังความคิดต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนโดยการเรียนรู้แบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการวิจัยของ โกสินทร์ นະสีทะ (2555) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนผังความคิด พบว่านักเรียนมีคะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.71 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีความสามารถเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. ครูผู้สอนควรเตรียมแผนจัดการเรียนรู้ เตรียมความพร้อมการอ่านแบบ SQ4R เพื่อให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับรูปแบบการอ่านและเมื่อนำแผนฯ 1-2 มาใช้ ครูต้องคอยทบทวนความจำและความเข้าใจในแต่ละขั้นไปพร้อมๆ กับการดำเนินกิจกรรม

2. ครูผู้สอนควรเตรียมบทอ่านมาให้เพียงพอต่อจำนวนของนักเรียน ถึงแม้จะใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นไปตามเวลาที่กำหนด

3. ในขั้นของการตั้งคำถาม (Q : Question) ครูผู้สอนต้องดูแล และให้คำแนะนำในการตั้งคำถามของนักเรียนโดยใช้วิธีการตั้งคำถามแบบ 5W1H เพื่อให้ได้คำถามที่ดี มีคุณภาพเพราะคำถามเปรียบเสมือนเข็มทิศที่ทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ และในรายวิชาอื่นๆ ที่มีความเหมาะสม ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ เช่น 5W1H KWL เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนในระดับชั้นต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). การรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สรุปรายงานและเอกสารทางวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตุลาคม – ธันวาคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551 ก). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____ . (2551 ข). คู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- _____ . (2551 ค). คู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : สำนัก วิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- กานต์ชนก ดวงตะแก้ว. (2557). การศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จาก การใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- โกสินทร์ นະสีทะ. (2555). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนผังความคิด. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). การพัฒนาการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิคพรินต์.
- มยุรี นางาม. (2555). ผลการเรียนรู้แบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ เสริมด้วยแผนผังความคิด ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วัชรีย์ บูรณสิงห์ และนิรมล ศตวุฒิ. (2547). การอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ด้านหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ. (2546). วิธีสอนแบบ SQ3R และ SQ4R กระบวนการ จัดการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. (2556). รายงานการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. อุดรธานี

- อรรณวุฒิ ตราภิจรกุล. (2542). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีSQ4R ประกอบกับ TLS กับวิธีสอนตามคู่มือครู.
ปริญญาานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Baker, L. & A. L. Brown. (1984/). **Cognitive Monitoring in reading**. Newark, Delaware : International
Reading.
- Buzan, Tony. (1991). **Use both side of your brain**. New York : Penguin Group.
- Cross, D.R. & Paris, S.G. (1988). **Developmental and Instructional Analyses of children
Metacognition and Reading Comprehension**. Journal of Educational Psychology.
- Harris, A. J. and Sipay, E. R. (1979). **How to Teach Reading**, New York : Longmans.